

చిట్టి చిలకమ్మ !

ఆపరాధిలతో పిల్లలను భాగస్వానులను చేయడం

Translation :

DEVARAJU RAVI
M.V. SYAM SUNDAR

Co-ordination Team :

G. RASHMI
B. KEERTHI
A. VIJAYA KUMARI
S. SILUVA DAS

Illustrations :

"MEMO" MENDA MOHAN RAO

Acknowledgements :

International HIV / AIDS Alliance, U.K.
India HIV/AIDS Alliance, New Delhi.

This Publication is supported by Abbott Fund
Step Forward Programme, USA

Published by

VASAVYA MAHILA MANDALI

Lead Partner to India HIV / AIDS Alliance
Benz Circle, Vijayawada - 520 010, Andhra Pradesh, INDIA
Tel : 91-866-2489784, 2470966, Tele Fax : 91-866-2473056
e-mail : vasavyamm@sify.com, vasavya@vasavya.com
Url : www.vasavya.com

ఇందులో....

M ముందుమాట	2
పేర్లు నేర్పాకోవడం... ఒకరి గురించి ఒకరు తెలుసుకోవడం....	
M నాపేరు అప్పారావు.... అప్పాలంటే నాకు ఇష్టం..	8
M గుర్తు పెట్టుకుందాం.... ఆట గెలుచుకుందాం.	10
M నేనే అతనైతే నేనే ఆమె నైతే...	12
M ఊహను పెంచుకుందాం.... ఓహో అనిపించుకుందాం!14	
చురుకుగా ఉండటం... శక్తిని, ఆశక్తిని పెంచుకోవడం.....	
M “ప్రూట్‌సలాడ్” తయారు చేద్దాం... పరుగెత్తుకు రండి !	16
M దాపరికం వద్దు ... నిజాయితీనే ముద్దు !	18
సమిష్టిగా వనిచేయడం... సమస్యలను	
భేదనైనా సమూహాన్ని పెంచుకోవడం...	
M నా పక్కన చోటున్నది ఒక్కరికే.... !	20
M బాబోయ్... తుపానొచ్చేస్తోంది !!	22
M అమ్మో విష సర్పం !	24
M ‘దీవి’ మునిగిపోతుంది... పరుగెత్తండి !	26
M ఎవరో ఒకర్ని కనుక్కుందాం !	28

చురుకుగా వినడం, గ్రహించడం

మరియు విశ్లేషించుకొనడం.....

M విన్నదొకటి.... చెప్పిందొకటి.... !	30
M రామన్న చెప్పాడు.... చప్పట్లు కొడదాం !	32
M ఒక్క నిమిషం.... !	34
M చెప్పింది చెయ్యండి !	36
M భుజం మీద రామచిలుక !	38
అభినయం, అనుకరణ, భావవ్యక్తీకరణలలో.....	
M పిల్లలందరూ అద్దాల వంటి వారే !	40
M “మాస్క్” పెట్టుకుందాం... !	42
బొమ్మలు రీయటం.... రంగులువేయడంలో.....	
M నా బొమ్మ నేనే గీసుకుంటా.. !	44
M కలిసికట్టుగా బొమ్మలు వేద్దాం... రండి!	46

వాసవ్య మహిళా మండలి ఇండియాలోని ఇంటర్నేషనల్ HIV/AIDS Allianceకి ఆంధ్రప్రదేశ్ లో లీడ్ పార్టనర్ గా 2000 నుంచి 10 స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థల అనుబంధంతో 6 కోస్తా ఆంధ్రా జిల్లాలలో హోమ్ & కమ్యూనిటీ బేస్డ్ కేర్ & సపోర్ట్ కార్యక్రమం నిర్వహిస్తున్నాము.

ఈ కార్యక్రమం ద్వారా డిసెంబర్ 2005 వరకు 6,776 మంది HIV/AIDS బాధితులకి, 8,105 మంది బాధిత పిల్లలకి మరియు 11,240 మంది కుటుంబసభ్యులకు వారి జీవన సరళిలో మార్పు తెచ్చుటకు, సమాజం వారి పట్ల చూపే వివక్షత తగ్గించడానికి కృషి చేస్తున్నాము. HIV/AIDSకి గురి అయిన పిల్లల జీవితాలను మెరుగు పర్చటానికి, వారికి మానసిక, ఆరోగ్య, వైద్య, విద్యా అభివృద్ధి కార్యక్రమాలకి ఆర్థిక, సాంకేతిక సహకారాన్ని అందిస్తున్నాం.

కార్యకర్తలు ఎయిడ్స్ బాధిత బాలలతో పనిచేసేటప్పుడు బాలలను ఉత్సాహపరచటానికి, పిల్లలకు సత్ప్రవర్తన, ఆరోగ్యం ఇంకా అనేక విషయాలపై వారిలో ఆసక్తి కలిగించడానికి, పిల్లలతో కొన్ని రకాల ఆటలు ఆడిస్తే, వారు సంతోషంగా ఉండటం గమనించాం. అలా ఆట, పాటల ద్వారా పిల్లలు తమ, మనసులోని భావాలను

కార్యకర్తలతో చక్కగా చెప్పగలిగారు. ఆటలతో ఇంత విజ్ఞానాన్ని అందించవచ్చా అని కొందరు పెద్దలు ఆశ్చర్యపోయారు కూడా. అది దృష్టిలో ఉంచుకొని పిల్లలతో పనిచేస్తున్న సంస్థలకు, కార్యకర్తలకోసం “చిట్టి చిలకమ్మా” అనే ఈ పుస్తకం పొందుపరచడం జరిగినది.

Parrot on your shoulder అను పుస్తకమును తెలుగులో ప్రచురించుటకు హక్కులను వాసవ్య మహిళా మండలికి ఇచ్చిన ఇంటర్నేషనల్ HIV/AIDS Alliance వారికి కృతజ్ఞతలు. ఈ పుస్తకములోని కొన్ని అంశాలను “చిట్టి చిలకమ్మా” అనే పుస్తకంగా తెలుగులో అనువదించుటకు సహకరించిన దేవరాజు రవిగారికి మరియు శ్యామ్ సుందర్ గారికి మా ధన్యవాదములు. పుస్తకములోని బొమ్మలను చిత్రీకరించిన మెండా మోహన్ గారికి అభినందనలు.

ఈ పుస్తకానికి సంబంధించిన కాపీ రైటు హక్కులు వాసవ్య మహిళా మండలికి చెంది వున్నాయి.

జి.రశ్మి

సెక్రటరీ, వాసవ్య మహిళా మండలి

చిట్టి చిలకమ్మా ఒక్క క్షణం.....

3

అందరిలోనూ సృజనాత్మకత వుంటుంది. వయసు పెరుగుతున్న కొద్దీ ఆ సృజనాత్మకత మరింత పరిణతి పొందుతుంది. సరైన ప్రోత్సాహం లభిస్తే పిల్లలలో వుండే సృజనాత్మకత, అవధులు దాటి మరీ అభివృద్ధి చెందుతుంది.

అయితే బాల్యంలోనే ఎందరో బాలబాలికలు అనాధలుగా మారిపోతున్నారు. పిల్లలు అనాధలుగా మారిపోవడానికి అనేక కారణాలు. అందులో నేడు ఎయిడ్స్ కారణంగా అనాధలు అవుతున్న పిల్లల సంఖ్య, ప్రపంచ వ్యాప్తంగా విపరీతంగా పెరిగిపోతోంది.

అనాధలైన పిల్లలు నిరాశా నిస్పృహలకు లోనవుతున్నారు. అనాదరణకు లోనవుతున్నారు. అవమానాలకు, అణచివేతకు గురి అవుతున్నారు. వివక్షతకు తలవంచుకుంటున్నారు.

ఈ అనాధ బాలబాలికలను చేరదీసి, సేదదీర్చే సంస్థలకు చేయూతనిద్దాం. పిల్లలు హాయిగా ఆడుతూ, పాడుతూ వుండడానికి ఈ పుస్తకంలోని ఆటలు ఉపయోగపడతాయని మా ఆశ !

ఆట పాటలతో పిల్లలను భాగస్వాములు చేయడం మన అందరి లక్ష్యం !!

పిల్లలు పాల్గొనడం అంటే ఏమిటి ?

పిల్లలు, యువకులు వారి అభివృద్ధికి, భవిష్యత్తుకు ఉపయోగపడే అంశాలపై నిర్ణయం తీసుకునేటప్పుడు, వారు స్వయంగా ఆలోచించి, నిర్ణయాలు తీసుకొనడమనేది, పిల్లలు పాల్గొనడం లేక వారి భాగస్వామ్యం. ఈ క్రింద పేర్కొన్న అంశాలు పిల్లల భాగస్వామ్యం ఎన్ని విధాలుగా వుంటుందో తెలియజేస్తాయి. ఈ అంశాలు ఒకదానికంటే ఒకటి మెరుగైనవి కావు. ఏ ఏ అంశాలు బాగా ఉపయోగపడ్తాయి అన్న విషయం పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. ఏరకమైన కార్యక్రమం మీద పనిచేస్తున్నాం, ఏ సామాజిక వర్గానికి చెందిన పిల్లలతో పనిచేస్తున్నామన్న విషయం కూడా ఆలోచించాలి. ఏ సందర్భంలో ఏ రకంగా పిల్లల భాగస్వామ్యం కావాలో అది ఎలా ఉండాలో కూడా సమీక్షించుకోవాలి.

H తెలియజెప్పి, పని అప్పగించడం : పెద్దలు కార్యక్రమాన్ని నిర్ణయిస్తారు. అందులో పాల్గొనడానికి పిల్లలు స్వచ్ఛందంగా వస్తారు. పిల్లలకు ఆ కార్యక్రమంలో మేము ఎందుకు పాల్గొంటున్నామో తెలుసు. బాలలకు ఆ కార్యక్రమంలో నిజమైన పాత్ర వుంటుంది. వారి అభిప్రాయాలను పెద్దలు గౌరవిస్తారు.

H ప్రాజెక్టు గురించి మాట్లాడి, తెలియజెప్పడం : పెద్దలు కార్యక్రమాన్ని తయారు చేసి నడుపుతారు. బాలలు దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకుంటారు. వారి వెచ్చించే శక్తిని పెద్దలు గౌరవిస్తారు.

H కార్యక్రమములో నిర్ణయాలను పరస్పరం మార్చుకోవడం : పెద్దలు నిర్ణయించిన ప్రాజెక్టును బాలలు ప్రణాళిక, అమలు బాధ్యతను చేపడ్తారు. వారి అభిప్రాయాలను స్వీకరించి ప్రాజెక్టు అమలులో వారిని చేరుస్తారు.

H బాలల ప్రాజెక్టు : బాలలు లేక యువకులు ప్రాజెక్టును నిర్ణయిస్తారు. దీనిని ఎలా అమలు పరచాలో కూడా నిర్ణయిస్తారు. పెద్దలు కేవలం సహాయ సహకారాలు అందిస్తారు. అమలు పరిచే బాధ్యత బాలలదే.

H పెద్దల అభిప్రాయ సేకరణ : బాలల ప్రాజెక్ట్ గురించి, దాని అమలు గురించి నిర్ణయిస్తారు. ఆ ప్రాజెక్ట్ పెద్దలతో చర్చించి, వారి అభిప్రాయాలను తీసుకుంటారు. పెద్దలు తమ అభిప్రాయాలను బాలలను పరిగణనలోకి తీసుకొమ్మని, వాటిపై ఆలోచించమని చెప్తారు.

బాలలకు స్వంత అభిప్రాయాలు ఏర్పరుచుకోగల సామర్థ్యాన్ని వాటిని స్వేచ్ఛగా వెల్లడించగల హక్కును అన్ని దేశాలు గౌరవించాలి. బాలల అభిప్రాయాలకు వారి వయసుకు, పరిణతికి తగ్గట్టు విలువనివ్వాలి.

ఆర్టికల్ 12, ఐక్యరాజ్య సమితి బాలల హక్కుల తీర్మానం.....

బాలల భాగస్వామ్యంలో అర్థవంతం కాని అంశాలు

బాలలను భాగస్వామ్యం చేసిన కొన్ని అంశాలు వారు పాల్గొనడాన్ని అర్థం లేకుండా చేస్తాయి. వాటిలో కొన్ని ఈ క్రింద ఇస్తున్నాము.

- ✓ **వాడుకోవడం :** ప్రాజెక్టు వివరాలు బాలలకు తెలియకుండా వారిని పాల్గొనేట్లు చేయడం. ఉదాహరణకు పసిపిల్లలతో పెద్ద, పెద్ద నినాదాలు రాసిన అట్టలతో ప్రదర్శన చేయించడం. వాటి గురించి వారికి ఏ విధమైన అవగాహన ఉండదు.
- ✓ **కేవలం అలంకరణ :** పిల్లల చేత నినాదాలు రాసిన దుస్తులు తొడిగించి, వారి చేత పాటలు పాడుతూ నృత్యాలు చేయించడం. వారికి ఆ సమస్యపైన అవగాహన వుండదు.
- ✓ **మొక్కుబడి చర్యలు :** బాలల ప్రమేయం లేకుండా, వారికి అర్థం కాని, వారికి ఎటువంటి అవగాహనలేని అంశాలపై వారిచేత చెప్పించడం. బాలలకు ఆయా అంశాలపై అభిప్రాయాలను ఏర్పరచుకునేందుకు ఎటువంటి అవకాశం వుండదు. ఉదాహరణకు, సమావేశాల్లో బాలలతో కమిటీలు వేసి, పెద్దలు చెప్పిన సందేశాలను వారి చేత చెప్పించడం.

బాలల భాగ స్వామ్యానికి ఎందుకు ప్రాముఖ్యత ?

- ✓ ఐక్యరాజ్య సమితి బాలల హక్కుల తీర్మానం ప్రకారం బాలలకు భాగస్వామ్య హక్కు వుంది.
- ✓ బాలలు, యువత సమాజంలో భాగం కాబట్టి, వారికి మేలు చేసే కార్యక్రమాలన్ని సమాజం మేలు కోసమే.
- ✓ బాలలకు, యువతకు ఉపయోగపడే కార్యక్రమాలలో వారి నిర్ణయాలకు ప్రాముఖ్యత నివ్వడం మూలంగా వారిలో ఆత్మ విశ్వాసం పెరిగి, మరిన్ని మెళుకువలు నేర్చుకుంటారు.
- ✓ బాలలు, యువత భాగస్వాములైన కార్యక్రమాలన్నీ విజయవంతమైన దాఖలాలున్నాయి.
- ✓ కార్యక్రమాల్లో భాగస్వాములైన బాలలకు, యువతకు కొత్త విషయాలు నేర్చుకోవడానికి అవకాశముంటుంది.
- ✓ బాలల, యువత భాగస్వామ్యం వల్ల సమాజంలో బాధ్యతగా వుండడం పెరిగి, బాలల హక్కుల పైన మరింత అవగాహన ఏర్పడుతుంది.
- ✓ పెద్దలకు బాలల మాట వినడం, వారి అభిప్రాయాలను గౌరవించడం తెలుస్తుంది.

**బాలలను కార్యక్రమాలలో భాగస్వాములను చేసేటప్పుడు మేనం
ఆలోచించేవలసిన విషయాలు**

- ✓ బాలలను ఎందుకు భాగస్వాములను చేయాలనుకుంటున్నామో స్పష్టంగా తెలుసుకోవాలి.
- ✓ బాలలకు భాగస్వామ్యం గురించి తెలియపరుస్తూ, అందులో వారి పాత్ర ఏమిటో, వారు ఎంత సమయాన్ని వెచ్చించాల్సి వస్తుందో దాని వల్ల వారికి కలిగే లాభమేమిటో వారికి వివరంగా తెలియచెప్పాలి.
- ✓ బాలలు ఎటువంటి భాగస్వామ్యం వివిధ దశల్లో చేపట్టాలో ఆలోచించాలి.
- ✓ ఆత్మవిశ్వాసం లోపించిన పిల్లలను అన్ని కార్యక్రమాల్లోనూ చురుకుగా పాల్గొనేట్లు చేయడానికి కృషి చేయాలి.
- ✓ కార్యక్రమాల్లో బాలలను, యువతను పాల్గొనేట్లు చేయడానికి సంస్థ, సాటి ఉద్యోగుల సహాయం ఎప్పుడూ అవసరమవుతూనే వుంటుంది.
- ✓ బాలలతో పనిచేసే వారు ఎల్లవేళలా బాలల హక్కులకు కట్టుబడి వుండాలి. దానికోసం అదనంగా కాలంగాని, ధనంగాని వెచ్చిస్తే ప్రయోజనముంటుందా అని చూడాలి.
- ✓ భాగస్వామ్యానికి ప్రణాళిక అవసరమవుతుంది. కాబట్టి, దానికి అవసరమైన కాలం, వ్యయ ప్రయాసలను అంచనా వెయ్యాలి.
- ✓ ముఖ్యంగా మనం గుర్తు పెట్టుకోవాలిందేమిటంటే బాలలు వివిధ రకాలైన సామాజిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక రంగాలకు చెందిన వారై వుంటారు. వారి వయసు, లింగభేదం, కులం, వర్గం వేరు వేరుగా వుండి, వారి విలువలు, ఆలోచనలు, ఆశలు, భయాలు ఒక్కలా వుండవు.

**బాలలతో సురక్షితంగా పనిచేయటానికి తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తల
గురించి ఆలోచించేవలసిన విషయాలు :**

- ✓ ఐక్యరాజ్య సమితి బాలల హక్కుల తీర్మానం ప్రకారం బాలలతో కలిసి పనిచేసేటప్పుడు ప్రతి పని వారి మేలుకోసమేనని, ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వారికి హాని జరగకూడదని జాగ్రత్త తీసుకోవాలి.
- ✓ ఎప్పుడు, ఎక్కడ ఎటువంటి బాలలతో పనిచేస్తున్నామున్న సంగతి సంస్థకు తెలిసే వుండాలి. వారితో కలిసి పనిచేసేటప్పుడు ఎటువంటి పరిస్థితుల్లో వున్నామో, ఏ ప్రదేశంలో వున్నామో, ఏ సమయంలో వున్నామో, ఆదివారి రక్షణకు విఘాతం కలుగుతుందేమో ఆలోచించాలి. ఉదాహరణకు బాలలు ఇంట్లో ఒంటరిగా వున్నారా? లేక నిర్జన ప్రదేశాల్లో వున్నారా అని గమనించడం.
- ✓ ఒక కార్యక్రమం అనుకున్న తరువాత బాలలతో కలిసి పనిచేసే విషయాన్ని తల్లిదండ్రులకు లేక సంరక్షకులకు సత్వరమే తెలియజేయాలి.
- ✓ మీరు కలిసి పనిచేసే బాలలతోనే ఇతర ప్రభుత్వతర సంస్థలు పనిచేస్తున్నాయేమో తెలుసుకోవాలి.
- ✓ సాధ్యమైనంత వరకు బాలలతో పనిచేసేటప్పుడు కనీసం ఇద్దరు ఉండేట్లు, లేకపోతే తల్లి కాని తండ్రి గాని వుండేట్లు చూడడం.
- ✓ బాలలతో కలిసి పనిచేసేటప్పుడు హద్దులు నిర్ణయించుకొని అవి అతిక్రమించకుండా వుండాలి.
- ✓ ముఖ్యంగా మత్తు మందులకు అలవాటుపడ్డ యువతతో పనిచేయవలసిన అవసరం వచ్చినప్పుడు, అనుభవం లేకపోతే, ఆ పని చేయకుండా తప్పించుకోవాలి.
- ✓ చురుకుగా పరుగెత్తవలసిన ఆటలు ఆడేటప్పుడు శారీరకంగా గాయాలు తగలకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.
- ✓ బాలలు అసభ్య ప్రవర్తన గురించి గాని, వారిని వాడుకున్నారనే ఆరోపణలు చేస్తే, ఎలా స్పందించాలో ఆలోచించుకోవాలి.
- ✓ బాలలకు భాగస్వామ్యం తీసుకోవడానికి ఎంత హక్కు వుందో, అలానే వారికి ఇష్టం లేకపోతే పాల్గొనక పోవడానికి కూడా హక్కు వుందని గుర్తుంచుకోవాలి.

బాలలను భాగస్వాములను చేయడానికి సిద్ధమేనా ?

మనం తీసుకోబోయే కార్యక్రమంలో బాలలను కలుపుకోవటం సమంజసమేనా? అది వారికి హాని చేయదు కదా ?

కాదు

ఊహల్లో జీవించవద్దు. బాలలను కలుపుకోడానికి మరోసారి ఆలోచించండి.

అవును

బాలల తల్లిదండ్రులు, పెద్దలకు విషయం తెలిపివారి అంగీకారం తీసుకున్నారా ?

కాదు

ముందు వారి నుంచి అనుమతి పొందండి.

అవును

అవును

బాలలకు వారి సహకారం గురించి, ఎంత సమయం వెచ్చించాలో, వారికెలా లాభమో తెలిపి వారి అంగీకారం తీసుకున్నారా ?

కాదు

బాలలకు పూర్తిగా వివరించి వారికిష్టమో కాదో కనుక్కోండి

అవును

అవును

బాలలను చక్కగా పాల్గొనేట్లు చేయడానికి కట్టుబడివున్నారా ? వారి అభిప్రాయాలను స్వేచ్ఛగా చెప్పనిచ్చి, వాటికి విలువనిస్తారా ?

కాదు

బాలలను పాల్గొనేటట్లు చేయడం అవసరమా ఆలోచించండి మరోసారి.

అవును

పిల్లలందరిని కలుపుకుంటున్నారా ?

కాదు

బాలల్లో వున్న భాష, అంగవైకల్యం లాంటి అడ్డు గోడలను ఎలా తొలగించాలో చూడండి ?

అవును

అవును

బాలల గోప్యతతో సహా వారికి ఎటువంటి హాని జరగదని భావిస్తున్నారా ?

కాదు

ఎటువంటి హాని కలుగుతుందో వాటిని ఎలా అరికట్టాలో చూడండి

అవును

ముందుకు సాగిపోండి

నా పేరు అప్పారావు..... అప్పాలంటే నాకు ఇష్టం

8

తోటి ఆటగాళ్ల పేర్లు చక్కగా గుర్తు పెట్టుకోవడానికి ఈ ఆట ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది. పదిమంది దాకా కలిసి ఆడుకోవచ్చు. ఆడపిల్లలు, మగపిల్లలు కలిసి ఆడుకోవచ్చు.

దీనికి ఏం కావాలి ?

ఏమీ అక్కరలేదు.

ఆటగాళ్లు ఏం చెయ్యాలి ?

పేర్లు గుర్తు పెట్టుకోవడం కష్టం అయినా, తప్పుగా పేరు చెప్పిన వారిని గేలి చేయకూడదు. చులకనగా చూడకూడదు. అన్నిటికీ సరదాగా నవ్వుతూ వుండాలి. అవకాశం వుంటే మరచిపోయిన పేర్లను - సూచన ప్రాయంగా గుర్తు తెస్తూ వుండాలి. చిట్కాలు అందిస్తూ ఉండాలి.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * ఆటలో పాల్గొనే పిల్లలు అందరూ ఒకచోట కూర్చోవచ్చు. వలయం మాదిరి నిలబడవచ్చు.
- * మొదటి పిల్లాడు తనపేరు అప్పారావు అని, తనకు అప్పాలు (తియ్యగా వుండే తాయిలం) అంటే ఇష్టం అని చెప్పాడనుకుందాం,
- * రెండోపిల్ల “అతడిపేరు అప్పారావు అతనికి అప్పాలు అంటే ఇష్టం” అని చెబుతూ ‘నాపేరు కోమలి నాకు కోతులంటే ఇష్టం’ అంటే కోమలికి, కోతులంటే ఇష్టం అని అంతా సరదాగా, గలగలా నవ్వుకుంటారు. ఔనా !
- * ఇక మూడో అబ్బాయి ‘నాపేరు నరహరి.... నాకు నల్లి అంటే ఇష్టం’ అని చెబుతూ ‘అప్పారావుకి అప్పాలంటే ఇష్టం. కోమలికి కోతులంటే ఇష్టం - నాకు నల్లి అంటే ఇష్టం’ అని ముందు పేర్లు, వారి ఇష్టాలు కూడా చెప్పాలి.
- * తర్వాత నాలుగో అమ్మాయి - నాపేరు నాగలక్ష్మి. నాకు నాగుపాము అంటే ఇష్టం- అని చెబుతూ అప్పారావుకి అప్పాలు, కోమలికి కోతులు, నరహరికి నల్లి, నాకేమో నాగుపాము అంటే ఇష్టం అని చెప్పాలి.

ఇలా ఆ గ్రూపులో వున్న పిల్లలంతా, తమ తమ పేర్లు, తమకి ఇష్టమైన తిండి, చెట్టు, కాయ, జంతువు, క్రిమికిటకాలు ఇలాంటి వాటి పేర్లు. తమపేరులో మొదటి అక్షరంతో ప్రారంభం అయ్యేరీతిలో చెప్పాలి.

అంటే, పదిమంది పేర్లూ, పదిమందికీ తెలుస్తాయి. దాంతోబాటు, చెట్లపేర్లు, పళ్ళూ కాయల పేర్లు, జంతువుల పేర్లు ఇలా అవి కూడా తెలుస్తాయి.

‘నాపేరు నరహరి. నాకు నల్ల అంటే ఇష్టం’
‘అప్పారావుకి అప్పాలంటే ఇష్టం. కోమలికి కోతులంటే ఇష్టం’

ఇందువల్ల సరదాగా నవ్వుకోవచ్చు. ఒకరిపేరు ఇంకొకరు విని గుర్తు పెట్టుకోవచ్చు. వారి పేరుతో బాటు, మరో పేరు కూడా గుర్తుపెట్టుకోవచ్చు. దీనివల్ల జ్ఞాపకశక్తి పెరుగుతుంది. స్నేహం పెరుగుతుంది. ఆత్మీయత పెరుగుతుంది. గమ్మత్తు పేర్లతో పిలుచుకుంటూ, నవ్వుతూ సరదాగా ఆడుకోవచ్చు.

గుర్తు పెట్టుకుందాం--- ఆట గెలుచుకుందాం---

10

పిల్లలు ఒకరిపేరు ఒకరు గుర్తు పెట్టుకోవడానికి, తద్వారా తమ జ్ఞాపకశక్తిని అభివృద్ధి పరుచుకోవడానికి ఈ ఆట పనికొస్తుంది.

కావల్సిన వస్తువులు

ఒక దుప్పటి లేక పెద్ద తువాయి

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- D పదిమంది వరకూ ఈ ఆటలో పాల్గొనవచ్చు.
- D ఒక దుప్పటి తెచ్చి, దానికి ఆకొస ఈకొస ఇద్దరు పట్టుకోవాలి. దుప్పటికి ఇటూఅటూ మిగిలిన పిల్లలు నిలబడాలి. ఒకరికొకరు కనబడకూడదు.
- D అయితే దుప్పటికి చేరువగా ఇటొకరు, అటొకరు నిలబడి వుండాలి.
- D ఒకటి రెండు మూడు అని కార్యకర్త లెక్కపెట్టగానే తెరతీసేయాలి.
- D అప్పుడు ఎదురెదురుగా నిలబడివున్నవారు, తమ ఎదురుగా వున్న పిల్లల పేర్లను 'గబగబా' చాలా త్వరత్వరగా చెప్పాలి.
- D తప్పులు లేకుండానూ, త్వరత్వరగానూ చెప్పగలిగిన పిల్లాడు లేక పిల్ల గెలిచినట్టు
- D అప్పుడు, సరిగా చెప్పలేకపోయిన పిల్ల లేక పిల్లాడు ఓడిపోయినట్టు. అంచేత ఆ వ్యక్తి, గెలిచిన వారి వైపు వచ్చేయాలి.
- D ఇలా ఆట చివర్న ఎవరి గ్రూపులో ఎక్కువ మంది పిల్లలు చేరితే, ఆ గ్రూపు గెలిచినట్టు

ఈ ఆటవల్ల శ్రద్ధ, ఏకాగ్రత, జ్ఞాపక శక్తి అభివృద్ధి చెందుతుంది.

నేనే అతనైతే / నేనే ఆమెనైతే.....

12

నీకెవరిష్టమో, ఏది ఇష్టమో ఎందుకు ఇష్టమో, నువ్వే
అతనైతే నువ్వే ఆమెనైతే ఎంత బాగా అభినయిస్తావో
ఎంత గొప్పగా మాట్లాడతావో తెలిసే ఆట.

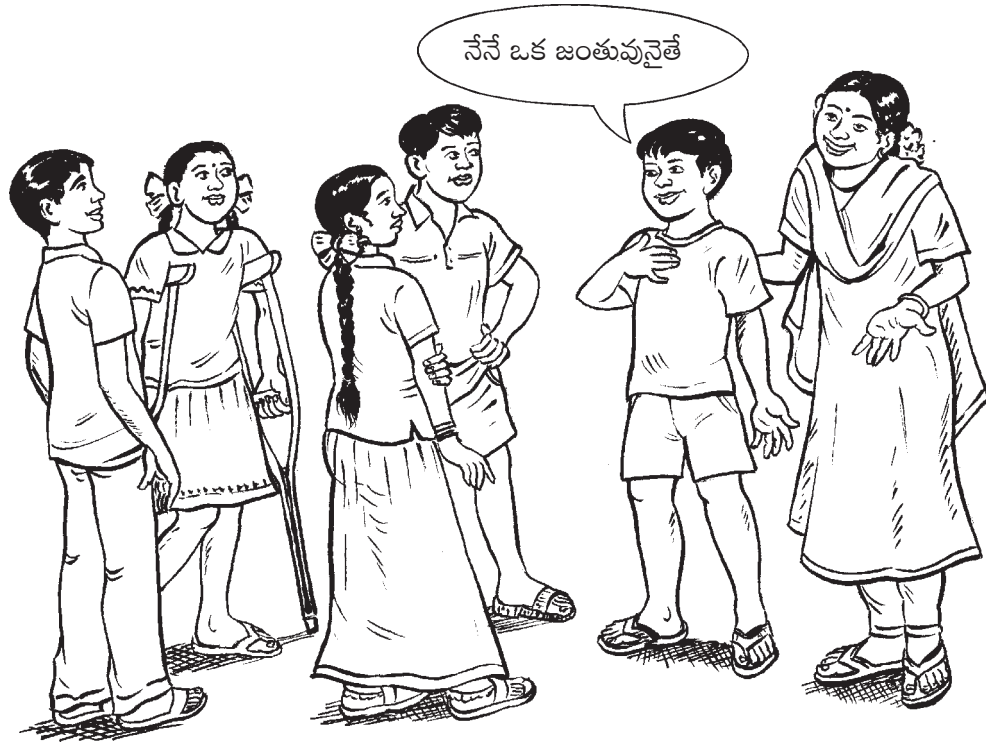
దీనికి ఏంకావాలి ?

ఏమీ అక్కరలేదు.

కొంతమంది పిల్లలు వుంటే చాలు.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * ఇందులో పాల్గొనే వారంతా అర్థచంద్రాకారంగా గాని, వలయంలాగాని నిలబడాలి.
 - * మీకు ఎవరంటే ఇష్టం. అది సినిమానటుడు లేక నటి కావచ్చు. వారిలో మీకునచ్చినది ఏది ? నడక, చూపు, డాన్సు, సంభాషణాశైలి, ఆట, పాట, సంగీతం, మిమిక్రీ, మేజిక్ ఇలా ఎన్నో కళలు. అలాగే మీకు తెలిసిన వాళ్లు మీ ఆఫీసులో వాళ్లు మీ ఇంట్లో వాళ్లు ఇలా వారి గురించి కూడా ఒక్కొక్కరూ చెప్పాలి.
 - * ఆ తర్వాత తమకి ఇష్టమైన వారిలా మాట్లాడడం, చూడడం, నడవడం, డాన్సు చెయ్యడం ఇత్యాదివి అభినయించాలి.
- మనుషులలాగ మాత్రమే కాదు జంతువుల లాగ, పక్షుల లాగ, కార్టూన్ పాత్రల లాగ ఇలా.

ఇందువల్ల భయం, సిగ్గు, బడియం పోతుంది. లోలోపల వుండే శక్తి సామర్థ్యాలు బయటకు వస్తాయి. అందరూ మెచ్చుకుంటూ వుంటే ధైర్యం పెరుగుతుంది. ఉత్సాహం రెట్టింపు అవుతుంది. అందరూ తనని పొగుడుతూంటే, తాను మరింత బాగా చెయ్యాలి అనే కృషి పెరుగుతుంది.

ఊహను పెంచుకుందాం.... ఓహో అనిపించుకుందాం.....

ఇతరులు సూచన ప్రాయంగా చెప్పే మాట బట్టి, అసలు విషయాన్ని గ్రహించడం ఈ ఆటలో ముఖ్య ఉద్దేశం.

ఈ ఆటవల్ల ఊహించే శక్తి అభివృద్ధి అవుతుంది.

కావల్సిన వస్తువులు

- D ఒక తెల్ల కాగితాన్ని, చిన్న చిన్నముక్కలుగా చేసి, ఆ ముక్కల మీద - ప్రముఖ వ్యక్తుల పేర్లు రాయాలి. ఉదాహరణకు - నినీనటులు, క్రీడాకారులు, రాజకీయనాయకులు....
- D కాగితం అంటించడానికి ఒక గమ్బేప్ బంక / లప్పం.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- D ఈ ఆటలో ఎంతమంది అయినా పాల్గొనవచ్చు.
- D పాల్గొనే వారిలో ఒక అభ్యర్థి వీపు మీద, పేర్లు రాసిన కాగితాలలో, ఒక కాగితం అంటించాలి. అది అంటించుకున్న అభ్యర్థి అందరికీ తన వీపు కనిపించేలా నిలబడాలి.
- D ఆ తర్వాత తన వీపు మీద అంటించి వున్న కాగితంలో గల పేరును, ఇతరుల ద్వారా గ్రహించేందుకు ప్రయత్నించాలి.
 - D ఆ పేరు స్త్రీదా? - అవును అని జవాబు అనుకుందాం.
 - D క్రీడా కారిణా ? - కాదు అని జవాబు అనుకుందాం.
 - D సినీనటా ? - అవును అనుకుందాం.
 - D పాతనటీమణా? - అవును - అనుకుందాం.
 - D సౌందర్య ? - కాదు
 - D రోజా ? - కాదు
 - D విజయశాంతి ? - అవును.
- D వివరం తెలుసుకున్నాక, ఆ వీపు మీద కాగితాన్ని తొలగించాలి.
- D మరో అభ్యర్థిని ఆటలోకి దించాలి. అతడి లేక ఆమె వీపు మీద ఇంకో పేరు రాసివున్న కొత్త కాగితాన్ని అంటించాలి.
- D ఇలా ఆపి కొనసాగిస్తూనే వుండవచ్చు. కొంత సమయం అని అనుకుని ఈ ఆట ఆడాలి.

జనరల్ నాలెడ్జ్ కి సంబంధించిన విషయాలు సైన్సుకి సంబంధించిన విషయాలు సినిమా పేర్లు వంటి చిలిపి విషయాలు ఇలా మన ఇష్టం. ఏదేనా మన ఆటకే ఓకే.

ఫ్రూట్ సలాడ్ తయారు చేద్దాం..... పరిగెత్తుకు రండి !

16

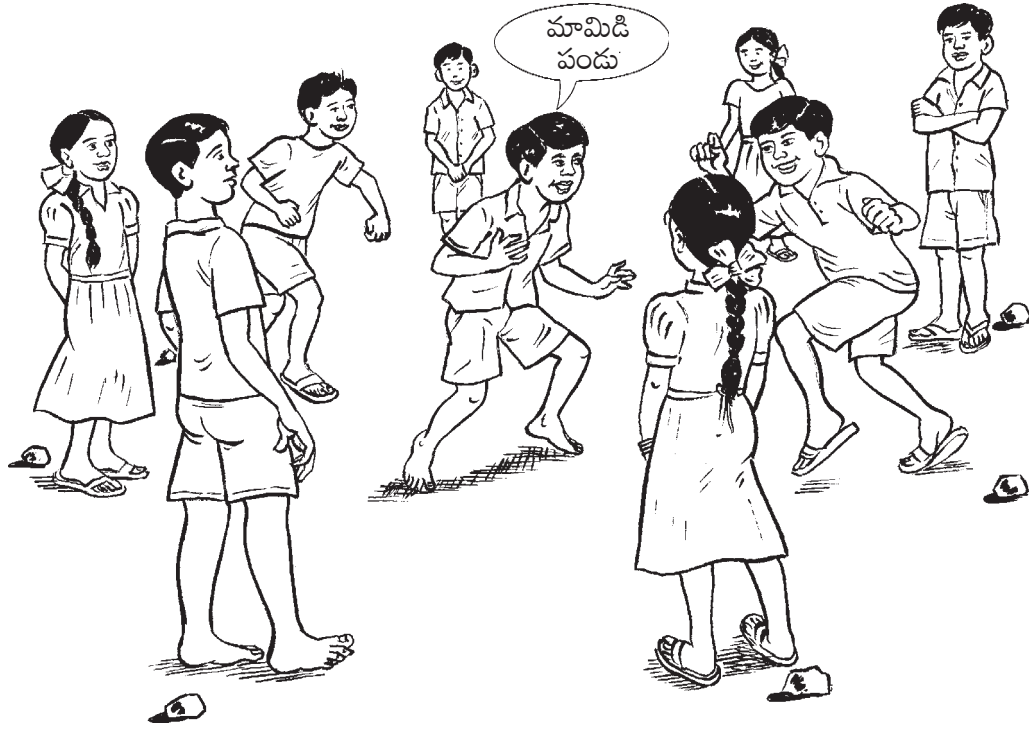
- D ఎంతమందేనా పాల్గొనవచ్చు.
- D పాల్గొనే ప్రతివారికి ఒక పండు పేరు పెట్టాలి. అరటిపండు, మామిడి పండు, సపోటాపండు ఇలా.

కావల్సిన వస్తువులు

- D కుర్చీలు వుంటే, లేస్తూ కూచుంటుండడం వల్ల కిందపడే అవకాశం వుండేమో గమనించాలి.
- D నేలమీద కూర్చోవడం వల్ల గబగబాలేవడం ఇబ్బందేమో చూడాలి.
- D పాల్గొనే వారు ఒక చోట నిలబడ కూడదు ఒక చోటనుండి మరియొక చోటికి పరిగెడుతూ ఉండాలి.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- D పాల్గొనే బాలబాలికలంతా ఒక వలయంగా ఏర్పడాలి.
- D ఈ కార్యక్రమ నిర్వహణ చేసే వ్యక్తి పాల్గొంటున్న బాలబాలికలలో కొంత మందిని, “మీకు ఇష్టం అయిన పండు ఏది” అని అడగాలి.
- D పాల్గొన్న వారందరికీ, వారికి ఇష్టమైన ‘పండు’ పేరు పెట్టాలి. అంటే కొంతమందికి అరటి పండు అని, కొందరికి మామిడిపండు అని ఇలా.
- D కార్యక్రమ నిర్వాహకుడు ఒకే పండు పేరుగల అభ్యర్థులను ఒకే చోటుకు చేరమని చెప్పాలి. అప్పుడు చాలామంది ఇటూ అటూ మారతారు. పండు పేరుతో గ్రూపులు ఏర్పడతాయి.
- D ఆ తర్వాత ఫ్రూట్ సలాడ్ తయారీకి, ఒక్కొక్క పండుని ఒకే చోటికి చేరమని చెప్పాలి. అంటే రకరకాల పళ్లు కలిసి ఒకచోటికి చేరాయి.
- D ఇప్పుడు ఆ గ్రూపు పళ్లతో ఫ్రూట్ సలాడ్ అయ్యింది.
- D అక్కడ వున్న వారికి ఇప్పుడు వారి స్వంత పేర్లు లేవు. పళ్ల పేర్లనే వారి పేర్లుగా గుర్తు వుంచుకోవాలి.

ఈ ఆటవలన శ్రద్ధ, ఏకాగ్రతతో పాటు కలిసి కట్టుగా ఆడటం అలవడుతుంది.

దాపరికం వద్దు..... నిజాయితీనే ముద్దు !

18

నిజాయితీగానూ, నిర్భయం గానూ వుండడానికి ఈ ఆట సహాయపడుతుంది.

దాపరికం లేకుండా, స్వచ్ఛంగా, స్పష్టంగా వుండడానికి ఈ ఆట ఉపయోగపడుతుంది.

కావల్సిన వస్తువులు

- D ఓ పది కుర్చీలు లేదా అంతా నేలమీద కూర్చోవచ్చు.
- D 5 నుంచి 12 సంవత్సరాలలోపు పిల్లలు, ఎందరైనా పాల్గొనవచ్చు.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- D పాల్గొనే బాలబాలికలంతా ఒక వలయంలా ఏర్పడి, వుంటే కుర్చీలలోనూ లేకపోతే నేలమీద కూర్చోవాలి.
 - D మధ్యలో ఒక బాలుడు / బాలిక నిలబడి ఇలా అంటాడు / అంటుంది.
 - u నీలం చొక్కా వేసుకున్న వారిపై సూర్యుడి కాంతి పడుతుంది. (ఇప్పుడు నీలం చొక్కా వేసుకున్న వ్యక్తి అక్కడి నుంచి లేచి, గదిలో మరోచోటకి వెళ్తాడు.)
 - u తెల్లటి రుమాలు గల వ్యక్తిపై సూర్యకాంతి పడుతుంది. (ఇప్పుడు జేబులో తెల్లటి రుమాలు గల వ్యక్తి లేచి, గదిలో మరోచోటికి వెళ్తాడు. అయితే రుమాలు జేబులో వుంటుంది. ఇతరులకు కనబడదు. అంచేత తెల్ల రుమాలు గల వ్యక్తి నిజాయితీగా లేవకపోయినా మనకు తెలీదు. అంచేత ఆటలో పాల్గొనే వారు నిజాయితీగా ప్రవర్తించాలి.
 - D ఆటలంటే ఇష్టం వున్నవారు D ఒక చెల్లెలు వున్నవారు
 - D సినిమాలంటే ఇష్టం వున్నవారు D జ్ఞాపక శక్తి లేని వారు
 - D కోపం ఎక్కువ వున్నవారు D ఘోలో సాక్సు వేసుకున్న / వేసుకోని వారు
 - D బాగా పాటలు / పద్యాలు చదివే వారు
- ఇలా ఎన్నైనా అడగవచ్చు.

ఈ ఆట వల్ల నిజాయితీగా ఉండటం అలవడుతుంది.

నా పక్కన చోటున్నది ఒక్కలికే.....

20

చకచకా కదుల్తూంటే చక్కని శక్తి వస్తుంది.

కావల్సిన వస్తువులు

ఆరుగురు బాలబాలికలు ఏడు కుర్చీలు.
పది మంది వుంటే పదకొండు కుర్చీలు
అన్నమాట.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

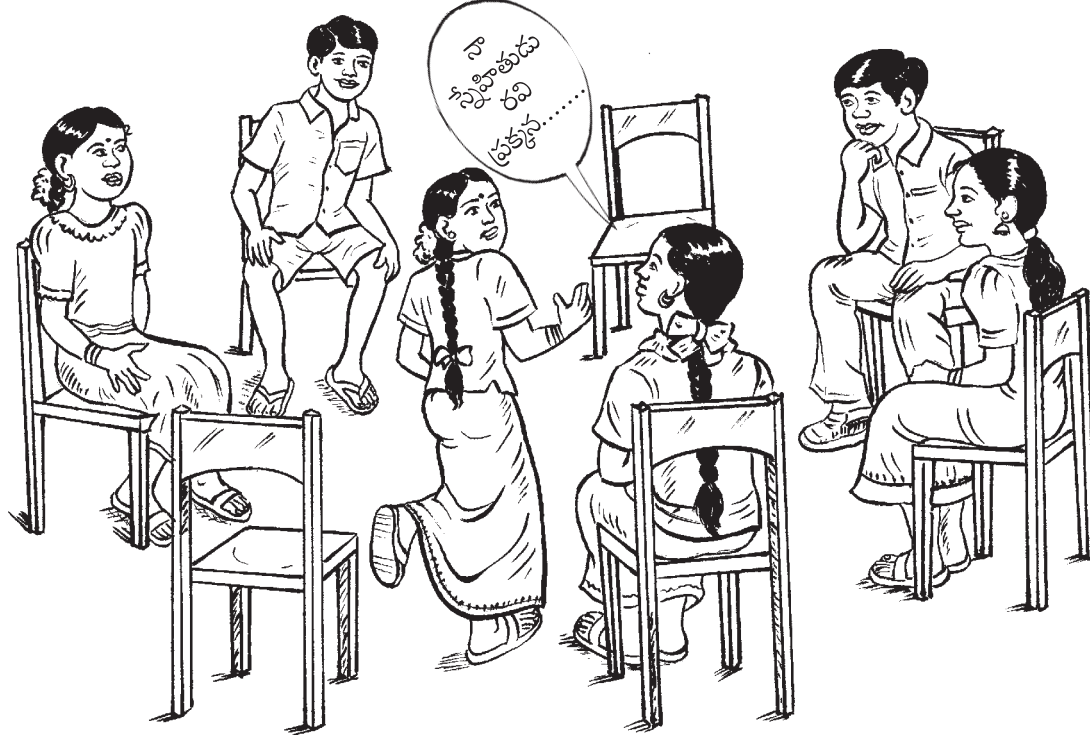
పూర్ణ చంద్రాకారంలా ఏడు కుర్చీలు వేయాలి.

అందులో ఈ ఆటలో పాల్గొనే ఆరుగురు బాలబాలికలు కూర్చోవాలి.

ఇప్పుడు ఖాళీ కుర్చీ కుడిపక్కనే వున్న వ్యక్తి, ఆ ఖాళీ కుర్చీలోకి గబుక్కున వెళ్లి కూర్చుని 'నేను కూర్చున్నాను' ఇప్పుడు కుడి పక్కన ఖాళీ కుర్చీవున్న వారు, ఆ ఖాళీ కుర్చీలోకి మారిపోండి అని అనాలి. లేదా ఈ ఆట నిర్వహించే కార్యకర్త ఆ మాట అనవచ్చు.

అలా..... కుడిపక్క కుర్చీ ఖాళీగా వుండకుండా, ఒకరి తర్వాత ఒకరు యమాస్తీడుగా లేస్తూ, కూర్చుంటూ వుండాలి. ఇలా చకచకా ఆడుతూ వుండగా, కార్యకర్త, ఆటలో పాల్గొంటున్న మరోవ్యక్తి పేరు చెప్పి, ఆ కుర్చీలో కూర్చోవల్సిందిగా చెప్పాలి. ఆ వ్యక్తి పరుగున వెళ్లి ఆ ఖాళీ కుర్చీలో కూర్చోవాలి. ఈలోగా నిజంగానే కుడి పక్క ఖాళీ కుర్చీలో అసలైన వ్యక్తి కూర్చోకుండా.

ఇంకొక పేరు చెప్పడం వల్ల త్వరత్వరగా పరుగులు తీయాల్సి వుంటుంది.

ఈ తరహా ఆటవల్ల ఏకాగ్రత, చురుకుతనం, వెంటవెంటనే స్పందించడం వంటివి పిల్లలలో, చోటు చేసుకుంటాయి. అభివృద్ధి అవుతాయి.

బాబోయ్... తుపానొచ్చేస్తోంది....

22

ఈ తుపాన్ ఆటలో ఎంత ఎక్కువమంది పిల్లలు పాల్గొంటే అంత బావుంటుంది. ఎక్కువ శబ్దం వస్తుంది. అందువల్ల అందరిలో ఉత్సాహ భరితమైన ఆశ్చర్యం, ఆనందం, డ్రీల్ చోటు చేసుకుంటాయి.

ఏ వస్తువులు కావాలి ?

ఏమీ అక్కరలేదు. కొంతమంది బాలబాలికలు వుంటే చాలు.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- U పిల్లలంతా వలయాకారంలో నిలబడాలి.
- U బాలబాలికలలో ఒకరు ఈ కార్యక్రమ నిర్వాహకుడిగా ముందుకు వచ్చి, తన రెండు చేతులనూ, ఒక దానితో ఒకటి రుద్దుతాడు / రాపిడి కలగజేస్తాడు / రెండు అరచేతులనూ ఒక చోటకు చేరుస్తాడు.
- U ఇప్పుడు నిర్వాహకుడు అరచేతులు కుడి చేతి ఒకవేలతో కొట్టాలి. ఆ తర్వాత రెండు వేళ్ళు మూడు నాలుగు తర్వాత ఐదు వేళ్ళు కొట్టుతూ చప్పట్లు ద్వారా శబ్దం సైని పెంచుతారు. అలాగే పాల్గొంటున్న అందరూ వివిధ స్థాయి బేధంతో, శబ్దాలను సృష్టిస్తారు. ఆ ప్రాంతమంతా 'చప్పట్లతో' అదిరిపోతుంది.
- U తర్వాత జోళ్లు వేసుకున్న పాదాలను కూడా, నేలకు బలంగా తాకేటట్టుగా, లయబద్ధంగా కదపాలి. అందువల్ల కూడా ధ్వని పుడుతుంది.
- U ఇలా కొంతసేపు శబ్ద విన్యాసం తర్వాత, చప్పట్ల వేగాన్ని తగ్గిస్తూ, లయబద్ధంగా మెల్లగా నిశ్శబ్ద స్థాయికి దిగి రావాలి. తుఫాను తగ్గిందని సూచనప్రాయంగా తెలుపూతూ.

ఈ ఆటను కార్యక్రమంలో చివరి అంశంగా ప్రదర్శిస్తే మరింత బావుంటుంది. మొత్తం బాలబాలికలంతా పాల్గొనే అవకాశం వుంటుంది. ధ్వని తరంగాల ఉద్ధృతి కూడా సహజంగా ఎక్కువగా వుంటుంది.

అమ్మో..... విష సర్పం!

24

పరస్పర సహకారంతో ఆడవలసిన ఆట పరుగులు పెట్టడం, భయపడిపోడం, అలసిపోవడం మొదలైనవి ఈ ఆటలో వుంటాయి.

10-14 ఏళ్ళ పిల్లలు ఆడితే బావుంటుంది.

10-15 మంది పిల్లలు వుంటే బాగుంటుంది.

కావలసిన వస్తువులు

ఏమీ లేవు

గమనించలసినవి

* ఎక్కువ స్థలం కావాలి

* పిల్లలలో అంగవికలురు ఉన్నారేమో గమనించాలి. ఎదుకంటే, ఇందులో ఆపద సమయంలో పరుగులు పెట్టాల్సి వస్తుంది.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * ఒకరి భుజాల మీద మరొకరు చేతులు వేసి, ఒక పెద్దవరుసలో నిలబడాలి
- * ఈ క్యూలో మొదట నిలబడిన వ్యక్తి ఒక పెద్ద విష సర్పం తాలూకా తలగా భావించాలి.
- * చిట్టచివరిగా వున్నవ్యక్తి ఈ విషసర్పపు తోకగా భావించాలి.
- * పొడుగ్గా, ఒక పెద్ద క్యూలా నిలబడివున్న ఈ మానవ సర్ప నిశ్శబ్దంగా నిద్రిస్తూ వుంటుంది.
- * ఒకటి రెండు నిమిషాల తర్వాత, ఈ క్యూలో మధ్యనుండి ఛేజ్ (వేటాడు, తరుము) అని ఒకరు అరుస్తారు. దాంతో ఈ మొత్తం పాము భీకరంగా అరుస్తూ పరుగులు తీస్తుంది. ఈ విషసర్పం తల తనతోకను వెంటాడుతూపరుగులు తీస్తుంది.
- * ఆ తోక తలకు దొరక్కండా తప్పించు కుంటూ వుంటుంది.
- * మధ్యలో వున్న పిల్లలందరూ భీకర సర్పంలా బుసలు కొడుతూ ముందుకు సాగుతారు.
- * పరుగులు బుసలు అంతా భీకరంగా వుంటుంది.
- * తల, తోకను పట్టుకోగలిగితే (అంటే క్యూలో మొదట వున్నవ్యక్తి, చివర వున్నవ్యక్తిని అందుకో గలిగితే) ఆట ఆగినట్టు.
- * అప్పుడు తల, తోక తమస్థానాలు మార్చు కుంటాయి.

ఈ ఆటలో సమయస్ఫూర్తితో తల, తోక ఒక దానికి ఒకటి దొరకుండా పరుగులుతీయడం, మధ్యలో వున్న పాము శరీరం (బారులుతీరిన బాలబాలికలు) మెలికలు తిరుగుతూ, సాగిపోతూండడం చూచి తీరలేనిదే!

తీవి మునిగిపోతోంది .. పరుగెత్తండి....

కలిసికట్టుగా పనిచేయడం..... ప్రమాద సమయాలలో, సమయస్ఫూర్తితో నిర్ణయాలు తీసుకోవడం.

ఇందులో ఎంతమంది పిల్లలు అయినా పాల్గొనవచ్చు. 5-12 ఏళ్ల పిల్లలు అయితే మంచిది.

కావలసిన వస్తువులు

- * పెద్దపెద్ద తెల్లకాగితాలు
- * నున్నటి గచ్చునేల లేక మట్టినేల
- * సుద్దముక్కలు స్కెచ్ పెన్నులు తెల్లటిపొడి

పరిశీలించవలసిన విషయాలు

- * పిల్లల్లో కంగారు
- * తోపులాట
- * భయం
- * పరుగులు
- * ఒకరిని తోసి మరీ పరుగులు

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * గచ్చునేలఅయితే సుద్దముక్కతో పెద్ద పెద్ద సున్నాలు గియ్యాలి. ఇవే దీవులుగా భావించాలి
- * మట్టినేల అయితే తెల్లపొడితో వలయాలుగా వెయ్యాలి
- * ఇలా వున్నవారి సంఖ్య ప్రకారం, ఎన్ని దీవులనైనా సృష్టించవచ్చు
- * దీవుల మధ్యసాధారణ భూమి, నీరు సముద్రంగా వుండాలి.
- * అందరూ సాధారణ నేలమీద గుంపులుగా వుండగా, కార్యకర్త ఈలవేసి నీరు పొగిపోతోందని, ఉప్పెన రానున్నదని భయపెట్టాలి.
- * అది విని, నేల మీద వున్న వారంతా దీవులవైపు పరుగులుతీయాలి. ఒకొక్కదీవిలో అయిదు గురుచొప్పున సర్దుకోవాలి.
- * కొన్ని దీవులలో వున్నవారి సంఖ్యబాగా ఎక్కువ అయ్యే అవకాశం వుంది. అయినా సర్దుకోవాలి.
- * కొద్దిపాటి సమయ భేదాలలో మీదీవి మునిగిపోతోంది, పరిగెత్తండి, అని, ఆ దీవికి ఒక సంఖ్య ఇచ్చి కార్యకర్త కేకలు వేయాలి.
- * తిరిగి పరుగులు. అయితే ప్రమాద సూచన చేస్తున్నప్పుడల్లా, ఆయా దీవులలో వుండేవారు పరుగులు తీసి, మరో దీవికి వెళ్తూ సర్దుకుంటూ వుంటారు.
- * ఆట ముగించాలను కుంటే సముద్రం శాంతించింది. తుపాను ఆగింది ఇహాఫరవాలేదు అని కార్యకర్త ప్రకటించాలి.

కాస్త కూడా జాగాలేదు అని అనుకునే తరుణంలో, ప్రమాదకారణంగా మరో నలుగురు ఎక్కువగా సర్దుకోవలసివస్తే మనిషి ఎలా స్పందిస్తాడు ఎలా ఇంకొకరికి జాగా ఇచ్చి అందరినీ సాడు. అనే సహజ పరిణామాన్ని తెలిపే ఆట ఇది.

ఎవరో ఒకళ్ళ కనుక్కుందాం.....

28

సభ్యులు ఒకరితో ఒకరు చనువుగానూ, ఆత్మీయంగానూ కలిసిపోయే అవకాశం వున్న ఆట ఇది.

కావలసిన సామగ్రి

- * అరరావు సైజు తెల్లకాగితాలు దానిమీద 'ఎవరో ఒకర్ని' కనుక్కోండి అని రాయాలి
- * ఎంతమంది పాల్గొన్నా, అందరికీ కాగితాలు, వాటితో బాటు కలాలు ఇవ్వాలి.

ముఖ్యవిషయం

ఇందులో పాల్గొనే వారికి అవగాహన చేసుకోగల విద్యా, విజ్ఞానాలు వుండాలి. వర్తమాన విషయాల పరిజ్ఞానం వుండాలి. సుబోధకరంగా వ్రాయగల నేర్పువుండాలి. అలా వ్రాయలేనివారు, బొమ్మల ద్వారాతమ భావాలు ప్రకటించగలవారై వుండాలి.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

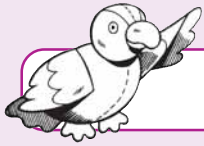
- * ఎంతమంది అయినా పాల్గొనవచ్చు
- * పాల్గొనే వారందరికీ, కాగితాలు, కలాలు ఇవ్వాలి.
- * అడిగిన వాటికి సమగ్రమైన సమాధానాలు వ్రాయాలి.
- * ఒక అభ్యర్థి, మరో అభ్యర్థిని ఒక ప్రశ్న అడగవచ్చు.
- * అలా ఒకరిని ఒకరు అడగవచ్చు
- * ఒక సారి మాత్రమే అడగాలి. ఒకేవ్యక్తిని అనేక ప్రశ్నలు అడగరాదు.

అడిగే ప్రశ్నలకు ఉదాహరణ :

- ⊗ సంగీత వాద్య పరికరాలను బాగావాయించ గలవెవరో ఒకర్ని కనుక్కోండి
 - ⊗ బాగా ఈదగల వారెవరో ఒకర్ని
 - ⊗ మీ గ్రామం, మీ పట్నం, మీ రాష్ట్రం, మీ దేశం దాటి వెళ్లిన ఎవరో ఒకర్ని
 - ⊗ ఇదే నెలలో, జన్మదినం గల ఎవరో ఒకర్ని
 - ⊗ మీ జన్మదినం నాడే పుట్టిన ఇంకెరో ఒకర్ని
 - ⊗ ఈ సమావేశానికి నడిబి / బస్సులో / కారులో / రైల్లో వచ్చిన వారు.
 - ⊗ అన్నదమ్ములు, అక్కచెల్లెళ్ళు కలిగివున్న వాళ్లు
- ఇలా రకరకాల వివరాలుగల ఎవరో ఒకర్ని - కనుక్కోండి !

ఈ తరహా క్రిడ - విజ్ఞాన వికాసాలకు బాగా దోహదం చేస్తుంది. ఆశ్చర్యం, ఆనందము కలిగిస్తుంది. అందరూ రాయడం పూర్తి చేశాక ఆ వ్రాతప్రతులను ఒకరిది వేరొకరు తీసుకుని, చదివి, తీరికగా మీ అనుమానాలు తీర్చుకొండి, అనుభూతుల్ని పంచుకోండి.

విన్నదాకటి ... చెప్పిందాకటి.....

మనం వినే ఒకమాట, ఆ నోటా ఆనోటా ఊరంతా పాకి, చివరికి ఏ రకంగా మారిపోతుందో ముందు విన్నమాటకి చిట్టచివరికి విన్న అదే మాటకి ఎంత తేడా వుంటుందో తెలుసుకోడానికి ఈ ఆట దోహదపడుతుంది.

ఏంకావాలి ?

కొంతమంది బాలబాలికలు

ఎక్కువ పదాలు కలిగిన ఒక పొడుగైన మాట

ఏమిటి గమనించాలి ?

విన్న మాటను, అలాగే తిరిగి ఇంకొకరికి చెప్పకుండా, కొన్నిటిని వదిలేసి, కొన్ని కొత్త మాటల్ని దానికి కలిపి, ఎవరి తెలివితేటలు వారు చూపిస్తూ వుంటారు. అందుచేత ముందు విన్న దానికి, చిట్టచివరికి ఆ మాటలో వచ్చిన మార్పుకి తేడా గమనించాలి.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * పాల్గొనే బాలబాలికలంతా ఒక వలయాకారంగా ఏర్పడాలి
- * ఒకరు తమ పక్కనే వున్నవ్యక్తి చెవిలో తనకు తెలిసిన, తోచిన ఒక పొడుగైన మాటను ఒక సారి చెప్పి, అదేమాటను, అతని పక్కనే వున్న వ్యక్తి చెవిలో రహస్యంగా చెప్పమనండి.
- * అలా ఒకరి చెవిలో ఒకరు, తాము విన్న మాటను చెప్పుకుంటూ చిట్టచివర్నవున్న వ్యక్తిని చేరేలా చూడాలి.
- * ఆఖరిగా విన్నవ్యక్తిని తాను విన్న వాక్యం ఏమిటి అని అడిగి తెలుసుకొండి.
- * ఆ వాక్యానికి, తొలి చెప్పిన వాక్యానికి అసలు పోలికే వుండదు.
- * ఇలా ఎందుకు జరుగుతుంది. అని ప్రశ్నించుకుంటే
 - విన్నప్పుడు శ్రద్ధలేకపోవడం
 - నిర్లక్ష్యం
 - తొందరపాటు
 - ఆ మాత్రం చెప్పలేనా అనే అహంభావం
 - మిడిమిడి జ్ఞానం
- ఇలా మనిషిలో వుండే అనేక సహజ లోపాలు వెలుగులోకి వస్తాయి.

శ్రద్ధ లేక పోవడం, సరిగా వివేకపోవడం, నిర్లక్ష్యం ఇత్యాది కారణాలు గానీ, అనుకున్న పనిని అనుకున్న విధంగా మనం చేయలేకపోతున్నామని మనకి అర్థం అవుతుంది.

రామన్న చెప్పాడు ... చప్పట్లు కొడదాం....

32

ఏదేనా ఒక మాట శ్రద్ధగా వింటున్నామా లేదా, చెప్పినట్టుగా చేస్తున్నామా లేదా అనేది గమనించడానికి ఈ ఆట పనికి వస్తుంది.

కొంతమంది బాలబాలికలు

కార్యకర్త

దీనికి ఏంకావాలి ?

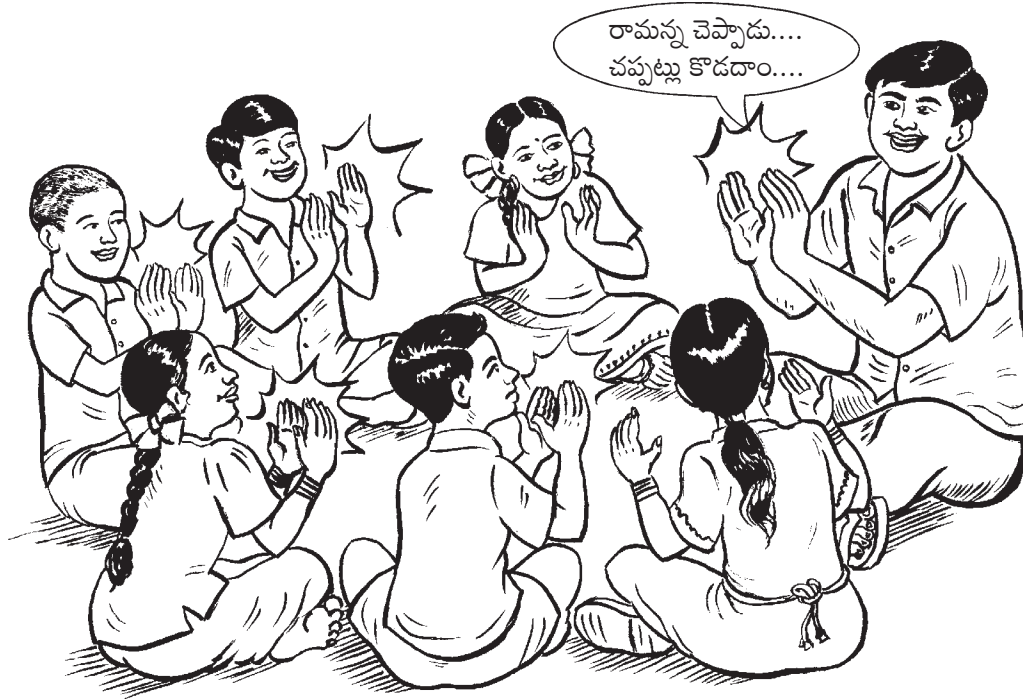
ఏమీ అక్కరలేదు.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * ఎంతమంది అయినా ఈ ఆట ఆడవచ్చు.
- * ఓ అరడజను మంది వుంటే బావుంటుంది.
- * అంతా ఒక వలయంలా కూర్చోవాలి.
- * వాళ్లతో బాటే, కార్యకర్త కూర్చోవాలి. కార్యకర్తపేరే రామన్న
- * అతను ఏం చెబితే పిల్లలంతా అది చెయ్యాలి. అతడు చెప్పేముందు. “రామన్న చెప్పాడు... చప్పట్లు కొడదాం” అని అంటాడు. అప్పుడు అంతా ఒక్కసారే చప్పట్లు కొట్టాలి.

అలాగే “రామన్న చెప్పాడు ... పాటపాడదాం, అని అంటే అంతా పాటపాడాలి. రామన్న ఏపాట పాడితే, అదే తిరిగి పిల్లలంతా పాడాలి. ఇలా ఏం చెబితే అది చెయ్యాలి. అయితే రామన్న చెప్పాడు అని ముందు అంటేనే ఆ పనిని పిల్లలంతా చెయ్యాలి. అంతేకాని పాటపాడదాం అని మాత్రమే రామన్న అంటే పాట పాడకూడదు. ముందు రామన్న చెప్పాడు. అని వుండి తీరాలి.

“రామన్న చెప్పాడు” అని అనకుండా పాటపాడదాం పద్యం చదువుదాం అంకెలు లెక్కపెడదాం” అని రామన్న అన్నప్పుడు ఎవరూ ఆ పని చెయ్యకూడదు. అలా తొందరపడి ఎవరు చేస్తే, వారు ఆటలోంచి తొలగి పోవాలి.

దీనివల్ల సరిగా వినడం అలవాటు అవుతుంది. పరధ్యానం పోతుంది. బుద్ధి కేంద్రీకరణ పెరుగుతుంది.

ఒక్క నిమిషం.....

34

ఈ ఆటలో పాల్గొనే వారి వయసు 10-18 మధ్యలో వుండాలి.

ఈ ఆటలో ఖచ్చితంగా సమయపాలన వుండాలి.

ఎవరు మాట్లాడినా, ఏం మాట్లాడినా ఒక నిమిషం మాత్రమే!

ఏ వస్తువులు కావాలి ?

ఒక స్టాప్ వాచ్

రకరకాల విషయాల వివరణ గల ఒక పట్టిక (లిస్ట్)

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * ఏదైనా ఒక విషయం అది రాజకీయాలు కావచ్చు, సినిమాలు కావచ్చు, పాడిపంటలు కావచ్చు, వైద్య సాంకేతిక విషయాలు కావచ్చు. ఏదైతే అది కావచ్చు.
- * ఎవరైనా ఒక్కనిమిషం మాత్రమే మాట్లాడాలి.
- * ఒక విషయం మొదలుపెట్టి, వేర్వేరు విషయాలలోకి మారకూడదు.
- * వాక్కుధ్ధి, వాక్ర్రవాహం, వాక్యనిర్మాణం ఇత్యాదివన్నీ ఒక పద్ధతిలో వుండాలి.
- * పై నిబంధనలలో ఏదీ తప్పరాదు.
- * పాల్గొనే వారి సంఖ్య 20 మందికి మించరాదు.
- * శ్రోతలలో ఎవరైనా తమ అభ్యంతరాలను వెలిబుచ్చవచ్చు.
- * ఉపన్యాసం సమర్థవంతంగా లేకపోతే, శ్రోతలలో ఎవరైనా అడ్డుకోచ్చు.
- * ఒకే ఒక్క నిమిషంలో సమగ్రంగా ఒక విషయం గూర్చి సమర్థవంతంగా వివరించ గలిగిన వక్త మాత్రమే గెలిచినట్టు.

ఈ తరహా కార్యక్రమంలో పాల్గొనేవారు అనేక విషయాలు తెలుసుకోవలసి వుంటుంది. ధైర్యంగా మాట్లాడడం, చమత్కారం, ఉదాహరణలు ఇవ్వగలగడం, ఆధునిక సమాచార సేకరణ, వర్తమాన విషయాలపై ఆసక్తి ఇత్యాదివి కలిగి వుండాలి.

చెప్పింది చెయ్యండి !

36

ఏకాగ్రత, పరిశీలన, సమన్వయ సామర్థ్యం ఇత్యాదివి అభివృద్ధి చేసుకోవడానికి ఈ తరహా ఆట ఎంతో ఉపయోగ పడుతుంది.

కావల్సిన వస్తువులు
ఏమీ లేవు.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * పాల్గొనే బాలబాలికలు అంతా ఒక వలయంగా ఏర్పడాలి
- * ఒక నాయకుడిని ఎన్నుకోవాలి
- * ఈ నాయకుడు ఇప్పుడు నేను చెప్పేది శ్రద్ధగా చేయండి' నేను చేసేది మీరు చేయకండి అని చెప్పాలి.
- * ఆ తర్వాత ఆ నాయకుడు తన శరీరభాగాలను చూపిస్తూ వాటిని మూడు సార్లు అంటాడు. ఉదాహరణకు తన తలను చూపించి, తల, తల, తల అని మూడుసార్లు అంటాడన్నమాట
- * అలాగే మిగతావారంతా “తల, తల, తల” అని మూడుసార్లు అనాలి.
- * అయితే నాయకుడు “తల, తల, తల” అని అంటూ, తన భుజం మీద చేయి వేశాడనుకోండి. అప్పుడు చుట్టూవున్న బాలబాలికలు ‘తల’ అని అంటూనే, తమ భుజం మీదచెయ్యి వేసుకుంటే అది తప్పు.
- * అలా చెప్పింది చెయ్యకుండా, చేసింది అనుకరించే వారు ఆటలో ఓడిపోయినట్లు అన్నమాట.

పెద్దవాళ్లు చెప్పింది పిల్లలు చెయ్యాలి. అంతేగాని వాళ్లు చేసినట్టు పిల్లలు చెయ్యకూడదు. ఇండుకు శ్రద్ధగా వినడం నేర్చుకోవాలి.

భుజం మీద రామచిలుక

38

చిన్న చిన్న పిల్లలను సముదాయించాలన్నా, మనపట్ల ఆకర్షితులను చెయ్యాలన్నా మంచి మంచి కథలు చెప్పాలి. రంగురంగుల బొమ్మలు చూపించి, తమాషాలు చెయ్యాలి.

కావల్సిన వస్తువులు

బొమ్మలు

ఆట వస్తువులు

ఆట బొమ్మలు

కథల పుస్తకాలు

కథలు, బొమ్మలు గల పుస్తకాలు

పిల్లల్ని ఆకర్షించే పద్ధతి

కేవలం కథలు చదవడం

కథలు చదవమని చెప్పడం

ఈ రెండింటికన్నా.

కథా వస్తువులతో వాళ్లని మాటల్లో పెట్టాలి. వాళ్లకి మాట్లాడే అవకాశం కలిగించాలి. ఎక్కువగా వినడం / మాట్లాడడం వారికి అలవాటు చెయ్యాలి.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- * పిల్లలతో వున్నప్పుడు, మీ భుజం మీద రామచిలుక లేక పావురం బొమ్మలను పెట్టుకోవాలి
- * గొణిగినట్లుగాకుండా, పిల్లలకి కథలు గట్టిగా చదివి వినిపించాలి. మధ్య మధ్య పిట్టల అరుపులు, జంతువుల అరుపులు నటించి చూపాలి.
- * మీ హావభావాలు, కథ చెప్పేతీరు వాళ్లకి బాగానచ్చే విధంగా వుండాలి.
- * ఆశ్చర్యంగా, ఉత్కంఠగా పిల్లలు కథలు వినాలి. అది మీ ధ్యేయం కావాలి.
- * మధ్యలో ప్రశ్నలు వేస్తూండాలి.
- * చిన్న వాడ్య పరికరం కూడా దగ్గర పెట్టుకుని ఉపయోగిస్తూంటే, ఇంకా బావుంటుంది.

మన ధోరణిలో మనం కథ చెప్పడం కన్నా పిల్లలకు బాగానచ్చే విధంగా, వివిధ శబ్దాలతో, హావభావప్రకటనలతో కథలు చెప్పడం అసరం.

పిల్లలందరూ అద్దాల వంటి వారే !

40

సునిశితమైన పరిశీలన, చక్కని అనుకరణ ఈ తరహా ఆటవల్ల అలవాటు అవుతుంది. అందరిలోనూ అనుకరణ వుంటుంది. దాన్ని పరిశీలన వలన అభివృద్ధి చేసుకోవచ్చు.

దీనికి ఏం కావాలి ?

ఏమీ అక్కరలేదు.

ఓ అరడజను పిల్లలు తక్కువ కాకుండా వుంటే ఆ ఆట రక్తి కడుతుంది.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- U ఈ ఆటలో పాల్గొనే బాలబాలికలు ఒక వలయంగా ఏర్పడాలి.
- U అందులో ఒక బాలుడు గాని, బాలికగానికాస్త ముందుకు వచ్చి, అందరివైపు వివిధ భావాలతో చూడాలి. అలాగే శరీర భాగాలను విభిన్న భంగిమలలో ప్రదర్శించాలి.
- ముఖంలో భావ ప్రకటన నవరసభరితంగా వుండాలి.
- U ఈ బాలుడు లేక బాలిక యొక్క ముఖ కవళికలను, శరీరభాగాల భంగిమలను జాగ్రత్తగా గమనించి మిగిలిన బాల బాలికలు వాటిని 'అలాగే' అనుకరించాలి.
- U అంటే మొదట అభినయించిన వ్యక్తి భావాలను, మిగతావారు తమ ముఖాలు అనే అద్దంలో ప్రతిబింబించాలన్నమాట.
- U ఈ ఆటలో తమ భావ ప్రకటనలను మరొకరి ముఖంలో స్పష్టంగా చూడగలగాలన్నమాట.

ఇందువల్ల నిశిత పరిశీలన, గ్రాహ్య శక్తి పిల్లలలో అభివృద్ధి చెందుతాయి. అర్థం లేకుండానే, తమని తాము, వేరొకరిలో చూసుకునే అవకాశం వున్న ఆట ఇది.

'మాస్క్' పెట్టుకుందాం..... సవరణలను ప్రదర్శిద్దాం.....

42

ఏమీ లేకుండానే, సరదాగా ముఖానికి 'మాస్క్' వేసుకున్నట్టు అభినయించి, తనకు నచ్చిన ఏదో ఒక పాత్రను నటించడం - ఇందులో ముఖ్య విషయం.

కావాల్సిన వస్తువులు
ఏమీ లేవు.

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- U ఇందులో ఎందరైనా పాల్గొనవచ్చును.
- U అంతా ఒక వలయంలా కూర్చోవాలి. నిల్చున్నా పరవాలేదు.
- U ముందుగా ఎవరో ఒకరు, తన ముఖానికి ఒక 'మాస్క్' వేసుకున్నట్టు నటించాలి. ఆ మాస్క్‌లో ఆ వ్యక్తి తనకు నచ్చిన విధంగా కోపంగానో బాధగానో, సంతోషం గానో, హాస్యంగానో ఏదో ఒక 'భావ ప్రకటన' తర్వాత కొంత సంభాషణ చేయాలి.
- U ఆ తర్వాత, తన ముఖాన వున్న మాస్క్‌ను తీసి, ఇంకొకరి మీదకు విసిరినట్టు నటించాలి.
- U అప్పుడు, ఆ వ్యక్తి, ఆ మాస్క్‌ను తాను ముఖానికి అమర్చుకున్నట్టు నటించి, తనకు నచ్చిన పాత్రను అభినయించాలి.
ఆ తర్వాత - లేని ఆ ముసుగును, ఇంకొకరిపైకి విసరాలి. తన మీదకి రాని ఆ మాస్క్‌ను అందుకున్నట్టు నటిస్తూ, ఇంకొక వ్యక్తి తనకు నచ్చిన పాత్రను నటిస్తాడు.
- U ఇలా ఊహలలో మాస్క్, ముసుగులలో పాత్రలు సరదాగా మూకాభినయంలా గాని, గంభీరమైన సంభాషణలతో గాని చక్కని నటన ప్రదర్శించవచ్చు.

ఈ ఊహాత్మకమైన ఆటవల్ల, పొల్లొనే ప్రతి వ్యక్తి చురుగ్గా వుంటాడు. తనుకూడా నటించవలసి వస్తుందేమో అని సంసిద్ధుడై వుంటాడు. ఇందువల్ల బాలబాలికలలో మానసికమైన బలం పెరుగుతుంది. 'స్టేజియర్' పోతుంది.

నా బొమ్మ నేనే గీసుకుంటా....

44

ఒకరినొకరు పరిచయం చేసుకునే తరగతి ఇది.
ఇలా పరిచయాల వల్ల, ఒకరినొకరు
మానసికంగా దగ్గర అవుతారు. బిడియం
పోతుంది. సరదాగా ఒకరితో ఒకరు
కలిసిపోయే అవకాశం వుంది.

ఏ వస్తువు కావాలి ?

- U కొన్ని పెద్ద సైజు తెల్ల కాగితాలు
- U కొన్ని రంగు పెన్సిళ్లు, పెన్నులు

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- ✓ పదిమంది బాలబాలికలు పాల్గొనవచ్చు.
- ✓ మీ బొమ్మను మీరు ఈ కాగితం మీద రాయండి. అని కార్యనిర్వాహకుడు, వారందరికీ కాగితాలు, కలాలు ఇవ్వాలి.
- ✓ “బొమ్మలు గీయడం మాకు రాదు” అని అనకుండా, ఎలా వస్తే అలా రాయమని ధైర్యం చెప్పాలి.
- ✓ పిల్లలు తమ బొమ్మలను తాము వేసాక, ఆ కాగితాన్ని, తమ పక్కనున్న వారికి ఇవ్వాలి.
- ✓ అలా అందుకున్నాక, వారు ఒకరికొకరు తాము రాసిన బొమ్మ గురించి, రెండో వారికి వివరించాలి.
- ✓ ఆ తర్వాత, తమ చేతిలో వున్న, తమ పక్కనున్న వారి బొమ్మని చూస్తూ, ఆ వ్యక్తిని వర్ణించాలి. అందరికీ పరిచయం చేయాలి.
- ✓ ఆపి చివర్న, ఎవరు రాసుకున్న వారి బొమ్మ గల కాగితాన్ని, వారి వీపుకి అతికించాలి.
- ✓ వారు అటుతిరిగి వుండగా, వారి వీపు మీద వున్న వారి బొమ్మను చూస్తూ, వారి వారి అభిప్రాయాలు, సూచనలు చెప్పాలి.

ఏ బొమ్మ బాగుందో పొగడడానికి గాని, బహుమతులు ఇవ్వడానికి గాని ఈ ఆట ఆడలేదని, తమ బొమ్మ తామే వేసుకోవడం అనగానే, ప్రతివ్యక్తికీ ఒక ప్రత్యేక శ్రద్ధ, బాగా బొమ్మ గీయాలి. అనే భావం కలగజేయడానికి మాత్రమే అని, కార్యనిర్వాహకులు పిల్లలకు, చివర్న చెప్పాలి.

కలిసికట్టుగా బొమ్మలు వేద్దాం... రండి...

46

ఈ ఆటవల్ల కలిసికట్టుగా పనిచేయడం, ఒకరి అభిప్రాయాలను మరొకరు అంగీకరించడం, ఒకరి భావాలను మరొకరు పంచుకోవడం వంటివి అలవడతాయి.

కావల్సిన వస్తువులు

- ▮ పెద్ద సైజు కాగితం
- ▮ నున్నటి గచ్చు.
- ▮ రంగు పెన్సిళ్లు, పెన్నులు, సుద్దు ముక్కలు లేక బొగ్గు ముక్కలు

ఎలా ఈ ఆట ఆడాలి ?

- ✓ పాల్గొనే వారిని 5 నుంచి 8 మందితో రెండు గ్రూపులు ఏర్పడమనాలి.
- ✓ ప్రతి గ్రూపునకు ఒక కాగితం లేదా నున్నటి గచ్చు గల ప్రదేశం ఏర్పాటు చేయాలి.
- ✓ ఆ గ్రూపునకు రంగు పెన్సిళ్ళు, పెన్నులు, గచ్చు మీద రాయడానికి అయితే సుద్దు ముక్కలు, బొగ్గు ముక్కలు ఇవ్వాలి.
- ✓ ఒకొక్క గ్రూపునకు ఒకొక్క బొమ్మ వేయమని చెప్పాలి. ఏ బొమ్మ వేయాలి అనేది వారి ఇష్టానికే వదిలేయాలి.
- ✓ అలా రెండు గ్రూపుల వారూ, వారి వారి అభిరుచుల మేరకు ఒకొక్క బొమ్మ వేయాలి.
- ✓ ఒక బొమ్మలో గల రకరకాల భాగాలను కొంచెం కొంచెంగా, ఆ గ్రూపులోని పిల్లలంతా, ఒకరి తర్వాత ఒకరు వేసి, బొమ్మను పూర్తి చేయాలి.
- ✓ ఇలా నాలుగైదు బొమ్మలు తయారు అవుతాయి.
- ✓ ఆ తర్వాత ఆ బొమ్మలు వేయడానికి ముందుగా తాము ఏమేమి మాట్లాడు కున్నారో, బొమ్మ గీయడంలో ఎలాంటి ఆందోళన లేక ఆనందం పొందారో వారినే చెప్పమనాలి.

ఏకాభిప్రాయం వలన, ఎంతమంది వున్నా, చేసే పనిలో నైపుణ్యం వుంటుంది.

వాసవ్య ప్రచురణలు

- ◆ Moving Forward (*English*)
- ◆ ఆరోగ్య దీపిక - Stay Fit and Feel Good (*Telugu*)
- ◆ మంచి ఆరోగ్యానికి మంచి ఆహారం Good Food for Good Health (*Telugu*)
- ◆ Picturing Hope (*English*)
- ◆ HIV / AIDS - Confidentiality (*English*)
- ◆ HIV/AIDS - గోప్యత (*Telugu*)
- ◆ HIV/AIDS - కౌన్సిలింగ్ (*Telugu*)
- ◆ HIV/AIDS బారిన పడిన పిల్లలకు, కార్యకర్తలకు సలహాలు- సూచనలు A Manual on Psycho-Social Support for Children (*Telugu*)
- ◆ Prevention of HIV/AIDS from Parent to Child transmission (PPTCT in *Telugu*)
- ◆ బాలల సంరక్షణ విధానం Child Protection Policy (*Telugu*)
- ◆ Impact of HIV/AIDS on Women - A Study Report (*English*)
- ◆ చిగురించిన ఆశ - Chigurinchina Aasha (Voices of Children in *Telugu*)
- ◆ చిట్టి చిలకమ్మ - Chitti Chilakamma (A Guide for people starting to work with orphans and vulnerable children in *Telugu*)
- ◆ A Manual on Children Support Groups (*Telugu*)
- ◆ Periodical News Letters (*English*)

For more information please visit our Web Site
www.vasavya.com

Edited & Published by G. Rashmi on behalf of Vasavya Mahila Mandali.
DTP at Viswa Type Institute, VJA. For Private Circulation Only.

చిట్టి చిలకమ్మా!
అమ్మ కొట్టిందా ...
తోట్లోకి వెళ్ళానా...
పండు తెచ్చానా ...
గూట్లో పెట్టానా...
గుటుక్కున మింగానా...